

4. Исус Христос и неговите хипостази.

Първият начин да се погледне на Исус Христос е като на архетипен инициат – човек, преодолел веригите на кеномата и постигнал спасение. От значение в случая е неговата тристъпкова еволюция, маркирана от баптизъм (психична инициация, идентична с етичното себеосъзнаване като хармонична част от Цялото), разпъване на кръста (пневматична инициация, отъждествяване с Цялото под формата на наблюдаващо съзнание),

възкресение (окончателното прибиране в Плеромата). Финалният акт превръща инициата в просветлен, а оттам и в учител. Само че Исус е учител и преди круцификацията си. Дванадесетте апостоли са ясни символи на имиджите в кеномата, които чуват посланието на Логоса, но реагират с различна степен на готовност.

При интерпретацията на Исус като архетипен инициат и учител, баптизмът, круцификацията и възкресението могат да се разглеждат като интрапсихични феномени на нарастваща дезидентификация от формата, имиджа, егото, което погрешно сме взели за единствена азова реалност. Психичната инициация води до етична еволюция на аза, равнозначна на хоризонтално хармонизиране с човешката общност, докато пневматичната инициация води до азова анихилация, равнозначна на вертикално превъзможване на психо-физическия космос. Дали тези феномени са се случили във външния свят като исторически събития, не е толкова важно. Важното е, че те маркират стъпалата на индивидуалното израстване в рамките на един човешки живот. В този смисъл разстоянието между круцификацията и възкресението е разстояние между два момента от персоналната еволюция на инициата – от отхвърлянето на света до просветлението, от пневматичната инициация до перфектната гноза.

Вторият начин на интерпретация на Исус Христос е като единствен Божи Син, взел плът и слязъл в кеномата с космическата задача да внедри гноза в разпиляната в инкарнация пневма. Смята се, че Исус Христос извършва този акт от състрадание към човечеството, от милосърдие и любов. Ако съзерцаваме тази линия на интерпретация, е невъзможно да останем безразлични към удивителния акт на саможертва на Христовото съзнание да се въплъти на земята, за да стимулира духовната еволюция на човечеството. Това е истинския Pas-

sion – да се участва пълнокръвно в целия житейски цикъл от раждането до смъртта. Този акт на Богочовека сакрализира човешкия живот, осветява го с божествено присъствие – подобно на древните дохристови религии, в които Бог полага архетипалната основа на всеки земен акт в началото на времената. Човешкият живот бива сакрализиран, понеже е живян от Бог – това е и един от любимите мотиви на патристите на църквата (Ирений, например, твърди, че Исус е разпънат на кръста в петдесетте си години с цел да сакрализира третата възраст!). Оттук следва, че са сакрализирани (и оценностени) само тези действия, които са актове на Богочовека. Тъй кръстните мъки на Христос сакрализират страданието на християните, докато целомъдрието му никак не сакрализира сексуалното общуване, брачността и раждането, върху което пада сянка на греховност за следващите 2000 години.

Идеята за единствения Божи Син, взел плът и слязъл на земята, има две реципрочни послания, които могат да се синтезират с формулата “аз слизам в плът да сакрализирам човешкия живот, вие откликвате на моите страдания с готовност за спасение”. Цената на сакрализацията на човешкия живот е духовния растеж на дарените с благодат християни.

Независимо дали Исус се интерпретира като архетипен инициат и просветлен учител или като единствен Божи Син, инкарниран в човешката история, резултатът е един и същ – става дума за перфектен пример, който трябва да се имитира. И в двата случая има място за историзиране на мита, за полагането му в специфични историко-географски граници за нуждите на по-образното му проиграване (с печални последствия, както можем да се убедим от историята на християнството). Имитацията като отношение към Исус Христос върви ръка за ръка с историзацията, тъй като самата идея за повторение е пряко свързана с минал акт/живот, заключен в специфично време-пространство. Но започне ли да се интерпретира мита в плоскостта на сегашното сакрално време (the timeless present), адекватното отношение към героя му става идентификацията. Само тогава е възможно субект-обектното сливане – точно обратно на имитацията, където субект-обектната дистанция се запазва.

И още нещо. Когато Исус се разглежда като единствен инкарниран Божи Син, вниманието се отклонява по посока на неговия произход (родителско участие, мистерия на зачеването и т.н.), с което ролята му на изкупител и съпруг на изпадналата в илюзия София се замъглява. Забележително е, че ако и да е намекната тук и там в евангелията и писмата на Павел, тази роля присъства най-силно в богосъпружеските видения на католическите мистици. За обикновения християнин остава

утешението, че спасението му е гарантирано от сляпото вярване в догмата за Единствения Божи Син, родил се на земята.

Родил се как? От Йосиф и Мария, които са персонификации на Демиурга (занаятчията-дърводелец) и архетипалната психика София (девицата-майка). Демиургът посява натуралното психо-физическо тяло, София посява пневматичното семе на спиритуалното тяло. Първото тяло се подчинява на естествения кръговрат пещера – кръст – пещера (cave – cross – cave), опосредстван от Демиурга: Йосиф намира пещерата, в която Девата ражда Исус, Йосиф като дърводелец изковава кръста, на който синът му е разпънат, за да бъде положен в гробницата-пещера от Йосиф Ариматейски. Този цикъл на живот и смърт е преодолян от Исус с триумфалното му вертикално възнесение от пещерата (като метафора на психо-физическия затвор на душата) към Плеромата. Спиритуалното тяло, посято от София, превъзмогва лимитациите на натуралното тяло, дадено от Демиурга. Двете хипостази на човешкостта се разделят като вода и олио в мига на възкресението – акт, илюстриран в писмото на апостол Павел до евреите: “For the Logos of God is living and active. Sharper than any double-edged sword, it penetrates even to dividing soul and spirit.”

Възкресението на Исус доказва, че той има вечно тяло в противовес на временното, дадено му от Демиурга Йосиф. Временното е илюзорно – и като такова то прави бащинството на Йосиф невалидно. Истинското тяло на Исус е дадено от Девицата София (Светия Дух, пневмата). Роден от Девицата, Исус се превръща в Божи Син в мига на възкресението си, когато осъзнава истинския си Баща – Мистерията. Тази тема се разработва често от гностиците; в евангелие на Филип се казва, че “докато бяхме евреи, ние бяхме сираци, тъй като знаехме само майка си; когато станяхме християни, ние се сдобихме и с майка, и с баща”. Свещеният брак между Логос и София като сърцевина на просветлението тук се облича в метафората на преоткритото родителство. Девицата се съчетава с Бога, пневмата осъзнава истинския си източник – и в това сливане на разлъчените духовни половини се зачева спиритуалния, реализиран човек.

Унищожаването на психо-физическото тяло на Демиурга в мига на възкресението рефлектира и в унищожаването на “закона” – кодекса от морални императиви, създаден от Демиурга. Както казва Павел в писмото до колосяните: “He (Christ) forgave us all our sins, having cancelled the written code; he took it away, nailing it to the cross.” Исус анулира земния закон, приковавайки го на кръста, за да възтържествува небесния закон – закона на любовта като единствен валиден в Плеромата и идеален архетип на всички човешки закони. (“Love is the pleroma of the law.” Romans 13:10)

Както и да се интерпретира Исус Христос – като архетипен инициат, учител по гноза, единствен Божи Син, или Божи Син, взел ролята на инициат и учител – от първостепенно значение е интерпретацията на круцификацията и възкресението му. И тук става разминаването между традиционното християнство и гностичната доктрина. За ортодоксалните Христовата смърт е жертвата, която изкупва греховете на вярващите. За гностиците круцификацията е идеален повод да се открие божественото в човека, триумфален начин да се отдели плявата от зърното, натуралното от спиритуалното, тленното от нетленното, посятото от Демиурга от посятото от София. В този смисъл стават пределно ясни думите на Павел в първото писмо до коринтяните: “The body that is sown is perishable, it is raised imperishable; it is sown a natural body, it is raised a spiritual body. The first man Adam became a living being, the last Adam – a life-giving spirit. The first man was of the dust of the earth, the second man from the heaven. And just as we have borne the likeness of the earthly man, so shall we bear the likeness of the man from heaven.”

Именно върху тази дихотомия, която става ясна на кръста, почива патоса на цялото ранно християнство. Не върху кръстните страдания, които изкупват греха, а върху разделението на земно и неземно, тленно и нетленно. (Да не забравяме – Логосът е двуостър меч, който срязва психиката от пневмата; именно това срязване отлепя психиката от обекта, с който се е сляла, и я издърпва центростремително по радиуса на космическата окръжност към центъра, където я очаква Духа – неин съпруг и истинска същност.)

За отбелязване са следните импликации в различните нива на интерпретация. Естествено е кръстната смърт и въвличените в нея страдания да искат адекватна историческа репрезентация, за да валидизират вярата в спасението на християните. Без исторически Исус това е невъзможно. Но интерпретацията на кръста като мистична точка на разделяне на илюзорно от реално не иска исторически Исус. Тя иска само едно – общение с мистериозния животворен Дух, явяващ се като risen Christ. Неговата поява в света на архетипите, в сънища, видения и откровения, го валидизира много повече от историческия Исус – един от многото имиджи в кеномата, в света на сенките, сбъркани трагично за реалии.

Кое е по-реално – физическия Исус, ходил нявга по земята юдейска, или сияйното видение на Логоса Христос, нашия Спасител и Изкупител, явяващ ни се непрекъснато отвъд бариерите на времето и пространството? Ако отговорим положително на първата част на въпроса, значи все още сме езичници и материалисти.

Не така биха отговорили обаче първите християни, засяти от семената на апостол Павел. Техният Исус е мистична фигура от космическа величина, най-сложната хипостаза на Христовото съзнание, която смятам сега да разгледам.